

Kale Neurketa<
>SOZIOLINGUISTIKA KLUSTERRA

**ARAMAIOKO
HIZKUNTZA-ERABILERAREN
KALE-NEURKETA, 2011
-EMAITZEN TXOSTENA-**

Andoainen, 2012-06-01ean

AURKIBIDEA

1	SARRERA	2
2	METODOLOGIA	3
2.1	Euskal Herriko hizkuntza-erabileraren kale-neurketaren metodologia	3
2.2	‘Aramaio 2011’ neurketaren fitxa teknikoa	11
3	ERABILERA ARAMAION, 2011. URTEAN: EMAITZA OROKORRA	13
3.1	Hiru elkarrizketetatik ia bi euskaraz Aramaion	13
3.2	Erabilerarena testuinguratzeko bi datu garrantzitsu: herritarren hizkuntza-gaitasuna eta hortik espero daitekeen erabilera maila	15
3.3	Euskararen erabilera Aramaion, hizkuntza-gaitasuna eta espero daitekeen erabilera aintzat hartuta	18
4	ERABILERAREN BILAKAERA ARAMAION (2001-2011)	21
4.1	Euskararen erabilera egonkor Aramaion azken 10 urteotan	21
4.2	Erabileraren eta ezagutzaren bilakaerak	23
5	HIZTUNEN EZAUGARRIEN ARABERAKO DATUAK	26
5.1	Sexuaren araberako emaitzak	26
5.2	Sexuaren araberako bilakaera	27
5.3	Adinaren araberako emaitzak	28
5.4	Adinaren araberako erabileraren bilakaera	31
5.5	Euskararen erabilera eta haurren presentzia	33
6	DATU NAGUSIEN IRAKURKETA (LABURPENA)	35

1 SARRERA

Euskararen egoera ona den edo txarra den, hobera doan edo okerrera doan galdetzen digutenean, askotan ez dugu jakiten nola erantzun, eta sarri erantzuna bera oso modu subjektiboan ematen dugu. Zentzu honetan, gero eta garrantzitsuagoa zaigu euskararen egoera eta bilakaera modu objektiboan baloratzeko aukera ematen diguten datuak izatea, eta datu horien artean bada bat herriko euskararen errealitatea adierazteko funtsezkoa dena: kalean euskara zenbat erabiltzen den, hain zuzen ere.

Badira beste hainbat datu (errolako ezagutza datuak, ikastetxe eta euskaltegietakako matrikulazio datuak...) herriko hizkuntza-egoera ezagutzeko baliagarri direnak. Datu eta joera horiek guztiak, nonbait nabarmentzekotan, herriko kaleetan besteak beste ematen den eguneroko erabileran nabarmentzen dira. Kale-erabileraren neurketak, hortaz, errealitate horren berri ematen digu modu zuzen eta objektibo batean.

Kale-erabileraren datua funtsezkoa da herri mailan hizkuntza-errealitatea ezagutu edota planifikatu nahi duen edonorentzat. Euskararen aldeko sustapen-lan bat aurrera eraman ahal izateko baliabideak mugatuak izan ohi direnez, beharrezkoa zaigu premiarik larrienak zein diren ezagutzea, lehentasunak finkatzea, eta ondoren horietan eragiteko ekimenak martxan jartzea.

Neurketak, besteak beste, adin-talde bakoitzak kalean euskara zenbat erabiltzen duen esaten digu, eta horrek erraztu egiten digu ondoren lehentasunak non dauden erabakitzea. Gainera, kale-erabileraren neurketa maiztasun batekin eginez gero (urtero, bi urtez behin...), urtetik urtera gertatzen den bilakaera ezagutu ahal izango dugu, eta modu horretan herrian izaten diren hizkuntza-aldaketak gertutik jarraitu.

2 METODOLOGIA

2.1 Euskal Herriko hizkuntza-erabileraren kale-neurketaren metodologia

Aramaion egin dugun Hizkuntza-erabileraren Neurketaren oinarri metodologikoa Euskal Herri mailan egiten den neurketan garaturikoa da, baina kasu honetan herriko berezitasunetara egokituta.

Hizkuntza-erabileraren Euskal Herriko Kale-Neurketa 1989. urtean egin zen lehen aldiz, eta geroztik lauzpabost urtean behin errepikatu da: 1993an, 1997an, 2001ean, 2006an, eta 2011n. Euskal Herriko 5.000 biztanletik gorako herri guztietan eta hortik beherako batzuetan jasotzen dira datuak. Orotara 250.000 hiztunetik gora behatzen dira kalean hizketan.

Kale-neurketaren metodologia behaketa zuzena da; neurtzaileek herriko kaleetan zehar topatzen duten jendeak darabilen hizkuntza jasotzen dute, ezertxo ere galdetu gabe. Hala, hiztunek ez dakitenez behatuak direnik, neurtzaileek hiztunaren joera naturala jasotzen dute. Beraz, inkestaren bidez jasotako datuen subjektibotasuna saihesten da eta emaitza fidagarriagoak lortzen dira.

Landa-lana

Landa-lana burutzerakoan neurtu beharreko kaleak aurrez identifikatzen dira ibilbide bat (edo gehiago) zehaztuz. Horretarako irizpide nagusia herriko kalerik jendetsuenak biltzea da: plaza inguruak, parkeak, geltokiak, salerosketa kaleak, eta abar. Ibilbidearekin batera, neurketarako egunak eta orduak ere definitzen dira, eta hauen hautaketan gure helburua herriko biztanle guztiak (potenzialki behintzat) neurtu ahal izatea izaten da; alegia, hautatutako egun eta orduetan herritar guztiek izatea estatistikoki neurtuak izateko aukera.

Elkarrizketa-hizkuntza

Ezaugarri metodologikoen artean aipatu beharreko beste bat honakoa da: neurtzen duguna, norbanakoaren hizkuntza baino, taldeko elkarrizketa-hizkuntza dela. Kaleko erabileraz ari garela, elkarrizketak dira behatzen eta zenbatzen ditugunak, eta elkarrizketok beti dira bi lagun edo gehiagoren artekoak (ezinbestean). Ondorioz, talde batean elkarrizketa bat behatzen dugunean, une horretan hizketan ari denaren hizkuntza hartzen dugu kontuan talde osoarentzat, suposatuz une horretan hizkuntza horretan ari badira, beste batean ere horrela ari direla, eta aldi berean suposatuz taldeko hiztun hori izan beharrean beste bat balitz hizketan ari dena, neurtu dugun hizkuntza berean egingo lukeela.

Kale-erabileraren neurketa izanik, hiztun-talde bakoitza une labur batean baino ez dugu behatzen eta ondorioz metodologia honekin ezin dugu taldeko kide bakoitzaren jokaera ezagutu. Dena den, hau horrela egiteko oinarri metodologikoak sendoak dira. Kanean behatzen ditugun hiztun taldeek hizkuntza jokaera finkatua izaten dute eta hau oso gutxitan aldatzen da. Neurtzen ditugunak kasurik gehienetan lagunak, familia berekoak edota hurbilekoak izaten dira. Kasu hauetan, Euskal Herrian behatu ahal izan diren hizkuntza-ohituren arabera, erabakita egoten da —inkontzienteki bada ere— zein hizkuntzatan izango den elkarrizketa.

Euskara ez dakiteneen kasuan erabaki hori automatikoa da (gaztelaniaz edo frantsesez, alegia). Eta dakiteneen artean, pertsona bat ezagutu eta denbora gutxira finkatu ohi da berarekin zein hizkuntza erabili. Talde batean ere antzera gertatzen da: hiztun jakin batzuen artean hizkuntza jakin bat hautatzen da eta aurrerantzean hiztun horien arteko elkarrizketak kasurik gehien-gehienetan hizkuntza horretan izango dira. Jakin badakigu hizkuntza-ohiturak aldatu ere egiten direla baina aldaketa ez da “berez” edo modu erraz batean gertatzen, eta hain zuzen aldagaiztasun horrek, hiztun jakinen arteko hizkuntza-ohiturak, oro har, egonkor izatea dakar.

Fitxak

2011ko neurketa honetan erabilera datuak fitxa bakarrean jaso ditugu. Fitxa honen bidez, erabilera zenbatekoa den jakiteaz gain, ondorengo hiru aldagai hauek euskararen erabileran duten eragina neurtzeko aukera izan dugu: sexuaren eragina, haurren presentzia eta neurtzen dugun taldearen adin-osaketa. Neurraldi guztietan fitxa berdina erabili da.

Ikus ondoren fitxa horien irudiak:

HIZKUNTZA ERABILERAREN KALE NEURKETA

SOZIOLINGUISTIKA KLUSTERRA
 T: 943 582556
 kluster@soziolinguitika.org

HERRA: _____

BILBIDEA: _____

EGUNA: _____ ORDIA: _____

NEUNTZAILEAK: _____

	DURKARA	GAZTELERA haurrak (2-14)	BENTORRIK	Haurrak	Gazteak	Helduak	Adinekoak	Haurrak hitz egiten	
				(2-14 urte)	(15-24 urte)	(24-64 urte)	(65-... urte)	BAI	EZ
01	☐	☐	☐					☐	☐
02	☐	☐	☐					☐	☐
03	☐	☐	☐					☐	☐
04	☐	☐	☐					☐	☐
05	☐	☐	☐					☐	☐
06	☐	☐	☐					☐	☐
07	☐	☐	☐					☐	☐
08	☐	☐	☐					☐	☐
09	☐	☐	☐					☐	☐
10	☐	☐	☐					☐	☐
11	☐	☐	☐					☐	☐
12	☐	☐	☐					☐	☐
13	☐	☐	☐					☐	☐
14	☐	☐	☐					☐	☐
15	☐	☐	☐					☐	☐
16	☐	☐	☐					☐	☐
17	☐	☐	☐					☐	☐
18	☐	☐	☐					☐	☐
19	☐	☐	☐					☐	☐
20	☐	☐	☐					☐	☐

Enakumezko

Gizona

- 001 -

OHARRAK: _____

	EUSKADA	GAZTELEDA PROBESIA (EPE EHI)	BESTERIK	Haurrak	Gazteak	Helduak	Adinekoak	Haurrak hitz egiten	
				(2-14 urte)	(15-24 urte)	(24-64 urte)	(65-...urte)	BAI	EZ
21	☐	☐	☐					☐	☐
22	☐	☐	☐					☐	☐
23	☐	☐	☐					☐	☐
24	☐	☐	☐					☐	☐
25	☐	☐	☐					☐	☐
26	☐	☐	☐					☐	☐
27	☐	☐	☐					☐	☐
28	☐	☐	☐					☐	☐
29	☐	☐	☐					☐	☐
30	☐	☐	☐					☐	☐
31	☐	☐	☐					☐	☐
32	☐	☐	☐					☐	☐
33	☐	☐	☐					☐	☐
34	☐	☐	☐					☐	☐
35	☐	☐	☐					☐	☐
36	☐	☐	☐					☐	☐
37	☐	☐	☐					☐	☐
38	☐	☐	☐					☐	☐
39	☐	☐	☐					☐	☐
40	☐	☐	☐					☐	☐
41	☐	☐	☐					☐	☐
42	☐	☐	☐					☐	☐

Emakumezkoa Gizonezkoa

Aipatutako aldagai horiek hizkuntza-erabileran suposatzen duten baldintzapenaren neurri bat atera dezakegu, esan bezala, hiztunen ezaugarriak jasotzeko aukera ematen digun fitxaren bidez.

“Aramaioarren” erabilera baino gehiago, Aramaioko kaleetako

Muga metodologikoak tarteko, ezin dugu erabateko ziurtasunez esan neurketa honetan jasotakoa Aramaioko biztanleen (Aramaioarren) erabilera denik. Horren orde, zuzenagoa da esatea Aramaioko kaleetan jaso dugun

erabilera dela hemen aurkezten duguna. Izan ere, ezin dugu ziurtatu kalean neurtzen ditugun hiztun guztiak herrikoak direnik.

Bestalde, kale-erabileraren neurketa egitean neurtzen ditugun hiztunak ez dira beti berdinak, eta ezin dugu aurreikusi kalean noiz norekin topo egingo dugun. Ondorioz, jasotako datuak adierazgarriak izanik ere, aztergai dugun aldagaia —euskararen kale-erabilera, alegia— neurri txiki batean adierazgarria da. Horregatik da, besteak beste, bereziki interesgarria maiztasun jakin batekin neurketak egin eta joera nagusiei erreparatzea. Edonola ere, erabilitako metodologiak bermea ematen digu neurketa bakoitzaren emaitzetatik zenbait ondorio orokor ateratzeko.

Adierazgarritasuna

Esan bezala hainbat aldagaik erabileran duen eragina aztertu dugu neurketan: adina, haurren presentzia, eta sexua, besteak beste. Neurraldi guztietan hiztunaren adina jaso dugu; baita hiztuna hurrekin dagoen ala ez eta hiztunaren sexua ere.

Emaitzak aztertzerakoan laginaren tamaina izango dugu kontuan, laginak gutxieneko kopuru bat bete beharko du aldagai horren eragina aztertu ahal izateko. Izan ere, aldagaia zenbat eta zehatzagoa izan, lagina txikiagoa izango da eta datuek adierazgarritasuna galduko dute. Esaterako, behatutako hiztunen adina taldeka banatzeko behar besteko lagina (neurtutako pertsona kopurua) izango dugu, baina adin-talde bakoitzean sexuaren arabera azterketa egiteko ez, aldagai bat zenbat eta gehiago deskonposatu, orduan eta lagin txikiagoa baitugu emaitzen irakurketa egiteko.

Oharrak

Eta atal honi amaiera emateko, ikus ondoren datu-bilketarako neurtzaileek eskura izan dituzten ohar-orriak:

HIZKUNTZA ERABILERAREN KALE NEURKETA

Zer neurtu behar da?

Kalean, eta soilik **kalean dabilen jendearen arteko hizkuntza erabilera**. Leku itxiak beraz (tabernak, dendak, kiroldegia, etxeak, lantegiak, garraioak, edonola lokalak,...), neurketa honetatik kanpo geratuko dira.

Neurketa, ez inkesta

Kalean goazela jendeari ez zaio galdetu behar normalean zein hizkuntzatan hitz egiten duen edo une horretan zein hizkuntzatan ari den mintzatzen. **Ez galdetu, entzun** egin behar dugu eta entzuten dugun hizkuntza jaso, jendeari ezer esan gabe. Gure helburua kaleko hizkuntza-errealitatea bere horretan jasotzea da, ahalik eta modurik objektiboenean. Kalean doazenek ez dute jakin behar neurketa egiten ari garenik.

Neurtzaileak

Neurketa **bikoteka** egingo da. Pertsona bakar batek ere egin lezake, baina ego kiagoa da neurtzaileak binaka aritzea. Izan ere,

- Errazagoa da. Batek jendeari entzun eta besteari zer apuntatu behar duen esan diezaiola.
- Biren artean askoz hobeto disimulatzen da, eta oso inportantea da saiatzea inor ez dadin konturatu neurketa egiten ari garela. Gainerakoan, jendearen jokabide naturalak alda daitezke; isilduz, hizkuntzaz aldatuz, haserretuz,...

Ibilbidea

Bikote bakoitzak **ibilbide jakin bat** izango du (koadernoaren atzealdean jaso da ibilbidearen mapa, kaleen izenak, neurketa egunak eta orduak). Ibilbidea herriko kalerik jendetsuenek osatuko dute, normalean erdiguneak (erdigunea zentzu zabalean ulertuta): erosketa-kaleak, poteo kaleak, haur jolas-lekuak, pasealeku eta parkeak, etab. Ibilbideak hasi eta bukatu leku berean egin beharko du, bikoteak behar bezainbat aldiz egin ahal izateko ibilbide hori, neurraldi bakoitzak irauten dituen bi ordu horietan.

Bikote bakoitza bere ibilbidean paseatzen ibiliko da. Ez dago arazorik noizbehinka eserlekuren batean eserita neurketa egiteko, eta batzuetan gainera, disimulatze beharrezkoa ere izango da. Baina eserita denbora gehiegi ematea ere ez da komeni. Izan ere, helburua neurketa ibilbide guztian zehar gitea da.

HIZKUNTZA ERABILERAREN KALE NEURKETA

Datuak nola jaso

Datuak orri berezietan jasoko dira (ikus beheko fitxa-orria). **Elkarrizketa bakoitza errenkada batean adieraziko da**, eta lau datu hartuko dira kontuan:

1. **Hizkuntza:** "Euskara", "gaztelera/frantsesa (Ipar EH)" eta "besterik" (beste hizkuntzak). Hego Euskal Herrian euskara edo gaztelera ez den beste hizkuntza bat entzuten badugu "besterik" zutabearen adieraziko dugu. Eta gauza bera egingo dugu, Ipar Euskal Herrian euskara edo frantsesa ez diren beste hizkuntzekin.
2. **Adin taldea:** "Haurrak (2-14 urte bitartekoak)", "gazteak (15-24 urte)", "helduak (25-64 urte)" eta "adinekoak (65 urtetik gorakoak)". Jendeak zein adin izango duen sumatzea neurtzaileen egitekoa izango da, eta gutxi gorabehera egin beharrekoa da.
3. **Generoa:** Mintzakideen sexua jasoko dugu, "emakumezkoa" ala "gizonezkoa" den.
4. Azkenik, **haurrek hitz egiten dutela** jasoko dugu, hau da, elkarrizketa entzuten dugun unean 2-14 urte bitarteko haurrak hitzun aktiboak diren "bai" ala "ez".

Neurketa nola egiten den azaltzeko **HIRU ADIBIDE** jarriko ditugu:

- Bi haur (neska bat eta mutil bat) badoaz euskaraz hitz egiten (**01 elkarrizketa**):
 1. Euskaraz **laukian "X"** markatu.
 2. Haurren zutabearen, emakumezkoen **laukian "1"** adierazi eta gizonezkoen **laukian beste "1"** adierazi.
 3. "Haurrak hitz egiten" zutabearen "bai" **laukian "X"** markatu.
- Senar-emazteak gaztekeraz hitz egiten ari dira haien artean (Ipar Euskal Herrian frantsesez), 5 urteko alaba eta 16 urteko semea beraiekin doaz baina hitz egin gabe (**02 elkarrizketa**):
 1. Gaztekeraz **laukian "X"** markatu.
 2. Haurren zutabearen emakumezkoen **laukian "1"** adierazi; gazteen zutabearen gizonezkoen **laukian "1"**; eta helduen zutabearen emakumezkoen **laukian "1"** eta gizonezkoen **laukian beste "1"** markatu.
 3. Haurrak hitz egiten zutabearen "ez" **laukian "X"** seinalatu.
- Bost gazte, bi neska eta hiru mutil, gaztekeraz ari dira (**03 elkarrizketa**):
 1. Gaztekeraz **laukian "X"** markatu.
 2. Gazteen zutabearen emakumezkoen **laukian "2"** eta gizonezkoen **laukian "3"** adierazi.
 3. Haurrak hitz egiten zutabearen "ez" **laukian "X"** markatu.

HIZKUNTZA ERABILERAREN KALE NEURKETA

Oharrak:

- Azalpena merezi duen puntua da hau: **lau lagun elkarrekin doazenean normalean bat entzungo** dugu hizketan eta beste hirurak entzule izango dira (arreta gehiago edo gutxiago jarriaz, guri hori ez zaigu axola). Kasu horretan **guk fitxa-orrian lau lagun entzun ditugula jarriko dugu**.
- Neurketak irauten duen denboran **ahalik eta elkarrizketa** gehien entzungo ditugu, eta ahalik eta fitxa-orri gehien beteko ditugu.
- **Neurraldia hastean** fitxa-orri berri bat hasiko dugu, eta fitxaren goialdean agertzen diren datuak beteko ditugu neurraldiari dagokion ibilbidea, eguna eta ordua adieraziz.
- Ibilbidean zehar pertsona bera **–neurraldi eta elkarrizketa berean–** ez dugu behin baino gehiagotan neurtuko. Alegia, pertsona bera jende berarekin eta hizkuntza berean entzuten badugu, behin bakarrik jasoko dugu. **Aldiz, taldean partaideren bat aldatzen bada** (nor bait etorri edo nor bait joan) edo **taldeak hizkuntza aldatzen bada** (mintzakideak aldatu ez arren), hori gertaera ezberdina izango da, eta beraz, jaso egingo dugu.
- **Elkarrizketa elebidunetan** (batek euskaraz hitz egin eta besteak gaztekeraz erantzuten dutenean, edo alderantziz) bi aldiz jasoko dugu elkarrizketa, bata euskaraz eta bestea gaztekeraz. Ondoren bi elkarrizketak lotuko ditugu gezi batez. Ikus aurreko fitxa eredu 04 eta 05 elkarrizketak (Adibidea: bi agure hitz egiten ari dira, bata euskaraz ari da eta besteak gaztekeraz erantzuten dio).
- **Neurtzaileekin** hitz egiten dutenei ez zaie neurtuko.
- **Dudazko kasuak ez jaso**, hau da, entzundako hizkuntza zein den ziur ez dakigunean, jaso gabe utzi.
- **Inoiz ez dugu galderarik egingo, ez galdetu ezer**: ez zein adin duen, ez zein hizkuntza erabili ohi duen, ez une horretan zein hizkuntzatan ari den mintzatzen... Ez da ezer galdetu behar, ez baikara inkesta bat egiten ari; gurea behaketa bidezko neurketa denez, entzundakoa jaso behar dugu.
- Fitxa-orriaren atzealdean **oharrak** idazteko tarte dago, neurketan zehar gerta daitezkeen ezustekoak, neurtzaileen zalantzak edota bestelako informazio interesgarria jasotzeko.
- **Azken oharra**: Euskara gutxi entzutea gogorra izan arren, **beti egia jarri**. Ikerketa hau **euskararen egoera ezagutzeko tresna oso garrantzitsua** da eta errealitatea egiazki nolakoa den jakitea interesatzen zaigu. Honetan, mesedez, zorrotzak izan.

2.2 'Aramaio 2011' neurketaren fitxa teknikoa

Prozedurak

Aurreko puntuan, *Euskal Herriko hizkuntza-erabileraren kale-neurketa* egiteko metodologia azaldu dugu zehatz-mehatz. Hor adierazitako xehetasun guztiak baliagarriak dira *Aramaio*ko hizkuntza-erabileraren kale-neurketaren berri emateko ere. Ez ditugu, hortaz, errepikatuko.

Ibilbideak

Arestian aurreratu dugun moduan, ibilbide bakoitzaren nondik norakoa zehazterakoan eta definitzerakoan, herriko kalerik jendetsuenak biltzea izan da irizpide nagusia: plaza inguruak, parkeak, geltokiak, salerosketa-kaleak, eta abar. Ibilbidearekin batera, neurketa egiteko egunak eta orduak ere zehaztu ditugu, eta horiek hautatzean, herriko biztanle guztiak (potentzialki, behintzat) neurtu ahal izatea izan da gure helburua; alegia, hautatutako egun eta orduetan herritar guztiek edukitzea neurtuak izateko aukera.

Irizpide horiekin, 2011ko *Aramaio*ko hizkuntza-erabileraren kale-neurketa egiteko ibilbidea antolatu dugu erdigunean (Ibarra inguruan): Plaza, Nardeaga, parkea, Osteta kalea... (neurketa honetan, Osteta kalea gehitu zaio aurreko urteetako ibilbideari)

Landa-lana

Landa-lanari dagokionez, 2011ko irailaren 23a eta urriaren 4a bitartean egin dugu, honako koadro honetan azaltzen diren neurraldi eta ordutegietan:

Lurraldea: Araba			
BIKOTE ZENBAKIA:		KODEA: g8a0i	
08			
Ibilbidea: BEREZIA	Datak	Ordutegia	Kaleak
ARAMAIO (Erdigunea)			
	Irailak 23, ostirala	18:00-20:00	Erdigunea (Ibarra ingurua): Plaza, Nardeaga, parkea.... Aurten, Osteta kalea gehituko zaio ibilbideari.
	Irailak 24, larunbata	18:00-20:00	
	Irailak 25, igandea	10:30-12:30 eta 12:30-14:30	
	Irailak 27, asteartea	18:00-20:00	
	Irailak 30, ostirala	18:00-20:00	
	Urriak 1, larunbata	18:00-20:00	
	Urriak 2, igandea	10:30-12:30 eta 12:30-14:30	
	Urriak 4, asteartea	18:00-20:00	
NEURKETA-ORDUAK:		20	

Unibertsoa, lagina eta emaitzen adierazgarritasuna

UNIBERTSOA: Aramaioko kaleetan entzun daitezkeen elkarrizketak.

LAGINA: behaketa egin dugun bitartean, behatu ditugun 677 elkarrizketek eta horietan solaskide izan diren 2.063 herritarrek osatu dute lagina.

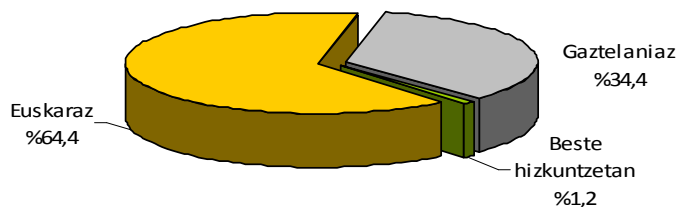
AKATS-TARTEAREN KALKULUA (erabat ausazkoak diren laginketei egozgarria): $\pm 3,6$ koa elkarrizketen lagin osoarentzat, %95,0ko konfiantza mailan, eta $p=64,4$ izanik (behatutako elkarrizketen artean euskarazkoek osatu duten ehuneko).

3 ERABILERA ARAMAION, 2011. URTEAN: EMAITZA OROKORRA

3.1 Hiru elkarrizketetatik ia bi euskaraz Aramaion

Aramaioko kaleetan entzundako hiru elkarrizketetatik ia bi, %64,4 zehatzago esateko, euskaraz izan dira. Gainerakoak gaztelaniaz izan dira nagusiki (%34,4), eta badira beste hizkuntza batzuetan gertatzen direnak ere (%1,2, 2011ko urrian egindako neurketaren arabera).

A. GRAFIKOA: HIZKUNTZEN KALE-ERABILERA. ARAMAIO, 2011 (%)

Iturria: Soziolinguistika Klusterra, Aramaioko hizkuntza-erabileraren kale-neurketa, 2011.

Horixe da 2011ko udazkenean Aramaioko herrian egindako neurketaren emaitza nagusia. Neurketa nola egin dugun (erabilitako metodoa, alegia)

zehatz-mehatz azaldu dugu txosten honetako 2. atalean. Gogora dezagun, besterik gabe, 677 elkarrizketa behatu ditugula Aramaion, eta 2.063 lagun izan direla guztira elkarrizketa horietako solaskideak. Ikerketa sozialean erabili ohi diren parametroetan, kopuru handia da hori 1.496 biztanle dituen herri batentzat¹. Termino estatistikoetan, esan dezakegu euskarazko elkarrizketen %64,4ko datu horri \pm %3,6ko akats-tartea dagokiola, %95,0ko konfiantza mailan, unibertso osoaz hitz egiterakoan². Oinarri sendoa dugu, beraz, herritarren hizkuntza-portaerak deskribatzeko.

1. TAULA: HIZKUNTZEN KALE-ERABILERA. ARAMAIO, 2011

	Kop.	(%)
Euskaraz	1.329	64,4
Gaztelaniaz	710	34,4
Beste hizkuntzetan	24	1,2
GUZTIRA	2.063	100,0

Iturria: Soziolinguistika Klusterra, Aramaioko hizkuntza-erabileraren kale-neurketa, 2011.

¹ Iturria: INE, udal-errolda 2011 (urtarrilak 1).

² Hizkuntzen erabileren kale-neurketetarako **Soziolinguistika Klusterrak** berariaz landutako eredu matematikoaren emaitza (ikus <http://www.soziolinguistika.org/eu/lagina/eskaera/kale-erabilera>).

3.2 Erabilerarena testuinguratzeko bi datu garrantzitsu: herritarren hizkuntza-gaitasuna eta hortik espero daitekeen erabilera maila

Ehuneko 64,4koa da, hortaz, euskararen erabilera³ Aramaion. Hori asko den edo gutxi den hausnartzeko, ezinbestekoa iruditzen zaigu, ezer baino lehen, beste bi datu aintzat hartzea: herrian euskaraz hitz egiteko gai direnen kopurua batetik (euskaldunen kopurua, alegia) eta euskaldun kopuru horretatik “espero daitekeen erabilera” bestetik. Oraintxe aurkeztuko ditugu datuok.

Aramaioarren hizkuntza-gaitasuna

EUSTATEk 2006. urtean egindako *Biztanleriaren eta Etxebizitzen Estatistikaren* arabera, hitzun gehin-gehienak, %82,5 zehatz esanda, euskaldunak ziren Aramaion. Beste zati batek (%10,9), euskalduna izan gabe, bazuen euskararen nola halako ezagutza bat, ulermen mailan, behintzat, eta gainerako %6,6ak erdaldunak ziren⁴, euskara ulertu ez eta

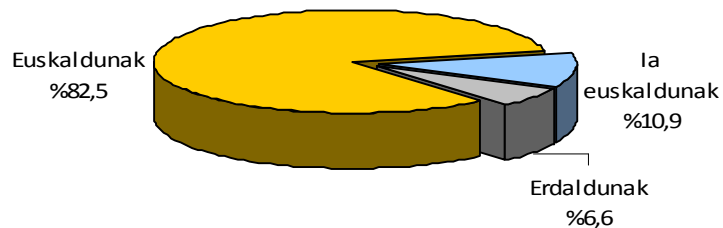
³ Berez, zentzu hertsian, “kale-erabileraz” hitz egin beharko genuke. Azalpena arintzearen, ordea, “erabilera” terminoa erabiliko dugu. Izan ohar hau kontuan txosten osorako.

⁴ Kategoria horiek euskararen jakite mailari buruz egiten diren lau galderari (ulertzen duzu?, hitz egiten duzu?, irakurtzen duzu?, eta idazten duzu?) erantzundakoaren arabera lortu dira. Aukeran ematen diren erantzunak (ezer ez, nekez, eta ondo) konbinatuz, zazpi hitzun-kategoria sortzen dira, eta zazpi horiek bilduz, guk aurkeztutako hirurak.

		ULERTU	HITZ EGIN	IRAKURRI	IDATZI
EUSKALDUNAK	ALFABETATUAK	Ondo	Ondo	Ondo	Ondo
	ERDI-ALFABETATUAK	Ondo	Ondo	Nekez	Nekez
	ALFABETATUGABEAK	Ondo	Ondo	Ez	Ez
IA EUSKALDUNAK	ALFABETATUAK	Ondo/ Nekez	Nekez	Ondo/ Nekez	Ondo/ Nekez
	ALFABETATUGABEAK	Ondo/ Nekez	Nekez	Ez	Ez
	PASIBOAK	Ondo/ Nekez	Ez	Ez	Ez
ERDALDUNAK		Ez	Ez	Ez	Ez

hitz egiten ere batere ez zekitenak. Horiek dira Aramaioko herritarren hizkuntza-gaitasunari buruz argitaratu diren daturik berrienak. 2011n antzeko operazio estatistiko bat egin du EUSTATEk, baina datu horiek ez dira oraindik argitaratu.

B. GRAFIKOA: EUSKARAZKO HIZKUNTZA-GAITASUNA. ARAMAIO, 2006 (%)

Iturria: EUSTAT, Biztanleriaren eta Etxebizitzaren Estatistika, 2006.

Espero daitekeen euskararen erabilera

Zer-nolako harremana dago ezagutzaren eta erabileraren artean? Gure kasuan: Aramaion neurtutako erabilera (%64,4 euskaraz) zer da, handia edo txikia, bertako herritarren artean euskaldunek osatzen duten tartea kontuan hartuta? (esan bezala, %82,5 ziren euskaldunak 2006. urtean).

Galdera horri erantzuten laguntzeko, bere garaian J.L. Alvarez Enparantza *Txillardegik* eredu matematiko bat garatu zuen⁵. Eredu horretan, gune jakin batean dauden euskaldunen proportziotik abiatuta, euskararen erabilerari buruzko kalkulu bat egiten du. Zehazki, zera adierazten du eredu horrek: eremu jakin batean, bertan dauden euskaldun guztiak euskararekiko leial

⁵ Gaian sakontzeko, ikus Alvarez Enparantza, J. L., Txillardegik, 2001, *Hacia una Socio-Lingüística Matemática*. Donostia: Euskal Soziolinguistika Institutua Sortzen; Isasi, X eta Iriarte, A, 2002, *BAT Soziolinguistika aldizkaria*, 54-68 orr.

izanez gero (hots, euskalduna euskaldunarekin ahal duen guzti-guztietan euskaraz mintzatuz gero), eta herritarren harremanak guztiz ausazkoak izanez gero (egoera isotropikoa), zenbatekoa izango litzatekeen euskararen erabilera. Kopuru horri “espero daitekeen erabilera” (edo “erabilera isotropikoa”) esan izan zaio; hots, baldintza teoriko horiek betez gero, erabilera zenbatekoa izango litzatekeen. Eta honako formularen bidez kalkulatzen da:

$$P_B = m_B (w_2 e_x^2 + w_3 e_x^3 + w_4 e_x^4)$$

P_B = euskararen erabilera maila
 m_B = euskararekiko leialtasuna
 e_x = elebidunen proportzioa
 w_2 = bikoteen pisua
 w_3 = hirukoteen pisua
 w_4 = laukoteen pisua

Aplika dezagun formula hori Aramaioko errealitatera.

$$P_B = 1,0 \cdot (0,60 \cdot 0,825^2 + 0,22 \cdot 0,825^3 + 0,18 \cdot 0,825^4) = 0,614 = \%61,4$$

Kalkuluak eginda, hortaz, Aramaiorako %61,4koa da baldintza horietan “espero daitekeen erabilera”. Hortaz, Aramaioko biztanleen arteko zorizko harreman posibleetan, eta euskaldunek euskaldunekin beti euskaraz jardunez gero, %61,4koa da espero daitekeen euskararen erabilera.

3.3 Euskararen erabilera Aramaion, hizkuntza-gaitasuna eta espero daitekeen erabilera aintzat hartuta

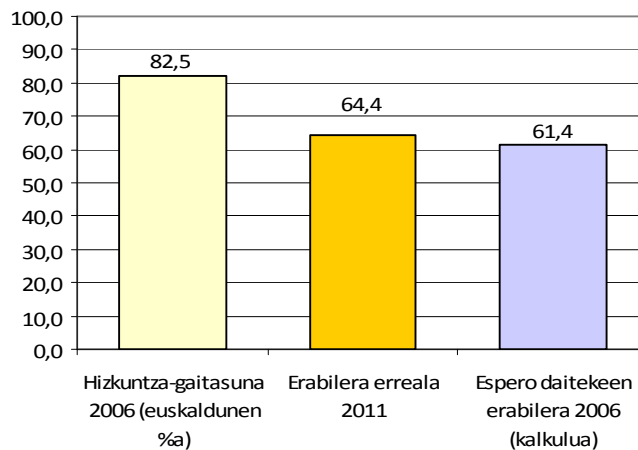
Jar ditzagun taula batean eta irudikatu ditzagun grafiko batean orain arte aipatu ditugun hiru datu nagusi horiek:

2. TAULA: EUSKARAZKO HIZKUNTZA-GAITASUNA, HORREN ARABERA ESPERO DAITEKEEN ERABILERA ETA EUSKARAREN KALE-ERABILERA ERREALA ARAMAION, 2011

	(%)	Oinarria (kasu kopurua):
Hizkuntza-gaitasuna, 2006 (euskaldunen %a)	82,5	Hiztunak: 1.482
Erabilera erreala, 2011	64,4	Behatutako solaskideak: 2.063
Espero daitekeen erabilera, 2006 (kalkulua)	61,4	Hiztunak: 1.482

Iturriak: Soziolinguistika Klusterra, Aramaioko hizkuntza-erabileraren kale-neurketa, 2011; EUSTAT, Biztanleriaren eta Etxebizitzen Estatistika, 2006.

C. GRAFIKOA: EUSKARAZKO HIZKUNTZA-GAITASUNA, HORREN ARABERA ESPERO DAITEKEEN ERABILERA ETA EUSKARAREN KALE-ERABILERA ERREALA ARAMAION, 2011 (%)

Iturriak: Soziolinguistika Klusterra, Aramaioko hizkuntza-erabileraren kale-neurketa, 2011; EUSTAT, Biztanleriaren eta Etxebizitzen Estatistika, 2006.

Taulan eta grafikoan ikus daitekeen bezala, euskararen erabilera dezente apalagoa da Aramaion, ezagutza baino. Zehazki, elebidunen kopuruaren (%82,5) azpitik gelditzen da euskararen erabilera (%64,4). Lehen begiratu batean, eman dezake euskara gutxi erabiltzen dela Aramaion, euskaraz hitz

egiteko gai direnen kopuruarekin alderatuta, betiere. Ezagutzaren eta erabileraren arteko tarte hori handia dela, alegia. Baina erabileraren eta ezagutzaren proportzioak zuzenean alderatzen diren ondorioak, sarri, okerrak izaten dira, ia ezinezkoa baita erabilera- eta ezagutza-datuak bat etortzea. Kontuan izan behar dugu ia kasu guztietan euskaldunak gaztelaniadunak ere badirela (euskaldun elebakarrak haurren artean soilik topa daitezke), eta hizkuntza bat zein bestea erabil dezaketela. Eta, jakina, euskaraz hitz egiteko gai ez den mintzakidearekin beti hitz egingo dute gaztelaniaz; mintzakide elebidunarekin, berriz, euskaraz edo gaztelaniaz hitz egin ahal izango dute. Beraz, ezinezkoa da euskararen erabilera ezagutzaren mailakoa izatea. Hori horrela izan dadin (erabilera eta ezagutza bat etor daitezen), bi baldintza bete beharko lirateke: euskaldunek inolako harremanik ez izatea euskaldun ez direnekin, eta euskaldunen artean ere euskara besterik ez erabiltzea. Horrela, Aramaioiko kasuan bi kopuru horien artean ageri den aldea, oro har, Euskal Herriko zonalde eta udalerrri gehienetan izaten den aldearekin bat dator.

Aintzat hartzeko beste erreferentzia baldintza isotropikoetan, euskaldunek leial jokatzuz gero, “espero daitekeen erabilera” dugu. Kopuru hori Aramaion, %61,4koa da. Kopuru horren argitara, espero daitekeen baino handixeagoa da Aramaion euskararen erabilera (%64,4).

Dena den, ezin dugu ahaztu honako hau erreferentzia teorikoa dela eta jakin badakigula harreman-sareak ez direla ausazkoak izaten. Hots, edonork ez duela edonorekin harremanik izaten (harreman gehiago dugu gure ingurukoekin eta adin berekoekin, adibidez, eta herriko zenbaitekin ez dugu inoiz harremanik). Era berean, badakigu euskaldunen leialtasuna ez dela %100ekoa izaten, eta euskara dakitenen arteko elkarrizketak ez direla beti euskaraz izaten.

Horiek guztiak horrela izanik, erabilera erreala “espero zitekeena” baino handiagoa izateak, zeharka, zera adierazi nahiko luke: herriko euskaldunak nahiko trinkoturik bizi direla, eta euren arteko harreman-sarea nahiko bizia eta aberatsa dela. Horrela, egunerokoan euskaldunak erdaldunekin erlazio

gutxiago izaki, euskararen erabilera estatistikoki espero den baino handiagoa da. Horretaz gain, euskaldunen leialtasunaren nolabaiteko seinale ere bada datu hori.

4 ERABILERAREN BILAKAERA ARAMAION (2001-2011)

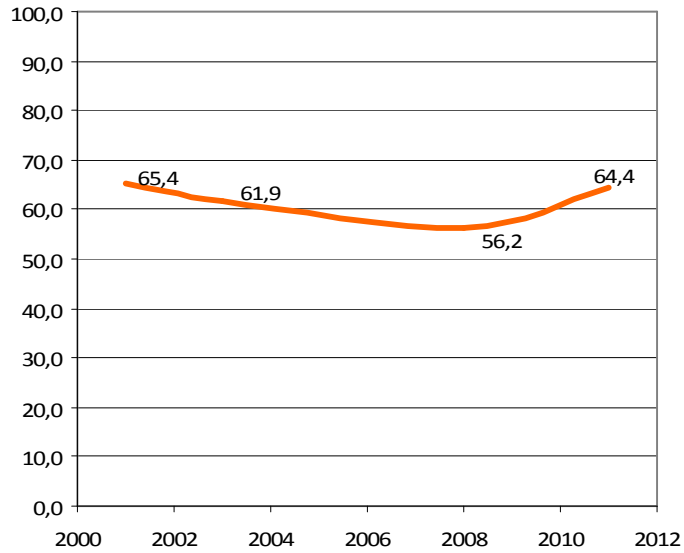
4.1 Euskararen erabilera egonkor Aramaion azken 10 urteotan

Azken bi hamarkadotan sei ikerketa egin izan dira Aramaion hizkuntzen kale-erabilera neurtzeko. Horien arteko azkeneko laurek, 2001ekoak, 2003koak, 2008koak eta 2011koak, datu-bilketarako diseinu homogeneoa eta oinarri estatistiko sendoa dute eta, horregatik, horiek dira alderaketak taxuz egiteko modua ematen diguten bakarrak. Horiek ditugu, halaber, Aramaioko udalerrri osoko erabileraren berri eman ahal diguten neurketa bakarrak.

Lau ikerketa horiez gain, ordea, 1993ko *Euskal Herriko hizkuntza-erabileraren kale-neurketaren* barruan, Aramaioko behaketa ere egin zuen EKBk, eta gauza bera egin zuen 1998. urtean Siadecok ere, Udalaren eskariz. Bi behaketa horien emaitzak (%57,8 eta %78,0, hurrenez hurren), hala ere, ez dira zuzenean alderagarriak ondoren egin diren lau ikerketen emaitzekin. Horiek horrela, azken hamar urteotako bilakaera aztertzeraz mugatuko gara.

Azken hamarkada honetako lau neurketen emaitza nagusiak 3. taulan eta D. grafikoan aurkeztu ditugu. Ikus daitekeen bezala, euskararen erabilerak behera egin zuen Aramaion 2001. urtetik 2008. urtera: %65,4tik %56,2ra, hain zuzen ere. Hortik aurrera, berriz, gora egin du, eta 2011. urtean, Aramaioko kaleetan entzundako 100 elkarrizketetatik 64,4 izan dira euskaraz. Horrela, bada, izandako beherakada gaindituta, 2001. urteko maila berean dago euskararen erabilera Aramaion.

D. GRAFIKOA: EUSKARAREN KALE-ERABILERAREN BILAKAERA. ARAMAIO, 2001-2011 (%)

Iturriak: Udalaren eskariz egindako Aramaioko hizkuntza-erabileraren kale-neurketetak. SEIk egin zituen 2001ekoa eta 2003koa eta Soziolinguistika Klusterrak 2008koa eta 2011koa.

3. TAULA: EUSKARAREN KALE-ERABILERAREN BILAKAERA. ARAMAIO, 2001-2011

	ARAMAIO (%)	Oinarria (behatutako solaskideak) Kop.
2001	65,4	(755)
2003	61,9	(1.183)
2008	56,2	(897)
2011	64,4	(2.063)

Iturriak: Udalaren eskariz egindako Aramaioko hizkuntza-erabileraren kale-neurketetak. SEIk egin zituen 2001ekoa eta 2003koa eta Soziolinguistika Klusterrak 2008koa eta 2011koa.

4.2 Erabileraren eta ezagutzaren bilakaerak

Hizkuntza-gaitasunaren bilakaera

Euskara erabiltzeko ezinbesteko baldintza euskaraz jakitea izanik, ikus dezagun zer-nolako bilakaera izan den herritarren hizkuntza-gaitasunean. Taula eta grafiko honetan aurkezten ditugu herritarren hizkuntza-gaitasunari buruzko datuak, hasi 1986. urtetik eta 2006. urtea bitartekoak.

4. TAULA: EUSKARAZKO HIZKUNTZA-GAITASUNAREN BILAKAERA. ARAMAIO, 1986-2006 (%)

	1986	1991	1996	2001	2006
	(kop.)	(kop.)	(kop.)	(kop.)	(kop.)
Euskaldunak	1.174	1.106	1.139	1.216	1.222
Ia euskaldunak	73	116	121	125	162
Erdaldunak	71	65	55	80	98
GUZTIAK	1.318	1.287	1.315	1.421	1.482
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Euskaldunak	89,1	85,9	86,6	85,6	82,5
Ia euskaldunak	5,5	9,0	9,2	8,8	10,9
Erdaldunak	5,4	5,1	4,2	5,6	6,6
GUZTIAK	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

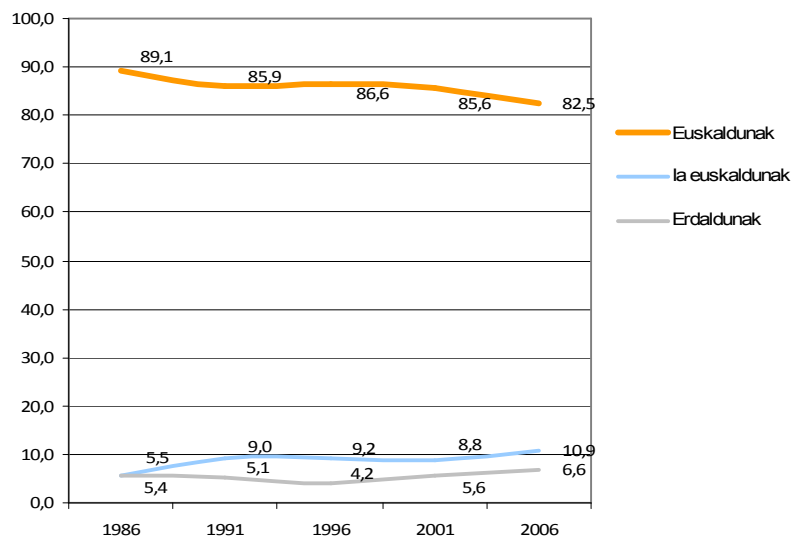
Iturria: EUSTAT, Biztanleriaren eta Etxebizitzaren Zentsuak eta Estatistikak.

Datuak irakurri aurretik, esan behar da seriea ez dela guztiz homoginoa. Izan ere, 2006ko datuak eskuratzeko jarraitu zen metodologian aldaketa handiak gertatu ziren ordura arteko datu-bilketekin alderatuta. Aurrekoetan ez bezala, 2006koan informazioa biltzeko prozedura zuzenak askoz gutxiago erabili zituzten, eta nagusiki zeharkako iturriez baliatuz, kalkuluetan oinarritutako sistema baten bidez sortu ziren hizkuntza-gaitasunari buruzko datuak. Horregatik, gure ustez, 2006ko datuak ezin dira zuzenean alderatu 2001. urtea bitartekoekin. Hala eta guztiz ere, joera orokorrari antzemateko baliagarriak zaizkigu datu horiek.

Datuon irakurketa argia da: aramaioarren hizkuntza-gaitasunak behera egin zuen, poliki baina etenik gabe, 1986-2006 tartean, eta euskaldunak. %89,1 izatetik. %82,5 izatera pasatu ziren hogeitazko urteko tarte horretan. Ia euskaldunen taldeak, berriz, gora egin zuen 1986tik 2006ra (%5,5etik %10,9ra), eta erdaldunen taldeak, azkenik, maila bertsuan jarraitu du tarte horretan.

Aldaketak izan dira, hortaz, herritarren hizkuntza-gaitasunean. Gutxiago dira euskaldunak azken zenbaketan, hogeitazko urte lehenago baino.

E. GRAFIKOA: EUSKARAZKO HIZKUNTZA-GAITASUNAREN BILAKAERA. ARAMAIO, 1986-2006 (%)

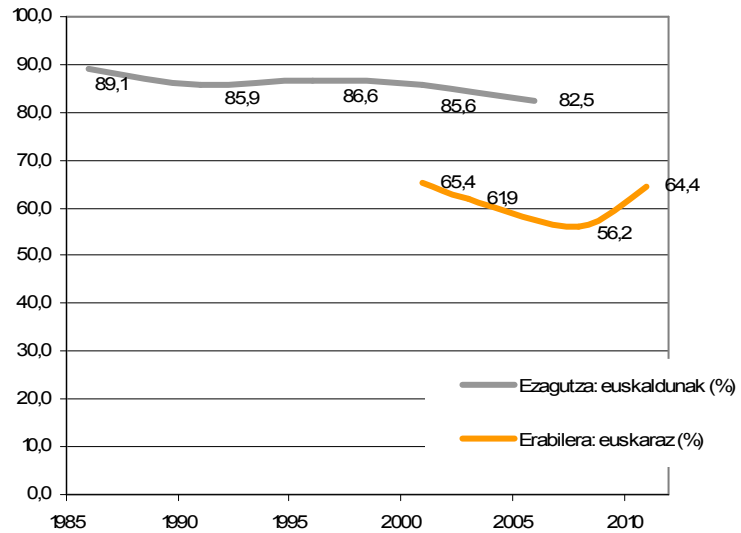

Iturria: EUSTAT, Biztanleriaren eta Etxebizitzaren Zentsuak eta Estatistikak.

Hizkuntza-gaitasunaren eta euskararen erabileraren bilakaera alderatua

Aurkeztu ditugu jada Aramaion euskararen erabilera batetik eta ezagutza bestetik nola aldatu diren adierazten duten datuak. Orain aurkezten dugun grafikoan, bi datu-serie horiek hartu, eta elkarren ondoan jarri ditugu.

F. GRAFIKOA: EUSKARAZ DAKITENEN ETA EUSKARAREN KALE-ERABILERAREN BILAKAERA. ARAMAIO, 1986-2011 (%)

Iturriak: ezagutzarako, EUSTAT, *Biztanleriaren eta Etxebizitzaren Zentsuak eta Estatistikak*. Erabilerarako, Udalaren eskariz egindako *Aramaioko hizkuntza-erabileraren kale-neurketetak*. SEIk egin zituen 2001ekoa eta 2003koa eta **Soziolinguistika Klusterrak** 2008koa eta 2011koa.

Aurreko grafikoan biltzen diren bi serieak ez datoz bat denboran: 1986-2006 tartea hartzen du ezagutzari buruzko serieak eta 2001-2006 tartea erabilerarenak. Bi serieek 2001-2006 tarte laburrean soilik egiten dute bat. Datuak koherenteak dira tarte horretan. Horrela, ezagutza jaitsi egin zen 2001. urtetik 2006. urtea bitartean (euskaldunak %85,6tik %82,5ra jaitsi ziren), eta garai horretan behera egin zuen, halaber, euskararen erabilerak Aramaioko kaleetan, 2001eko %65,4tik 2008ko %56,2ra, hain zuzen ere. 2011ko hizkuntza-gaitasunari buruzko datuak argitaratzen direnean begiratu beharko da 2008-2011 tartean euskararen erabilerak izandako igoerak ezagutza mailan izandako igoera duen oinarri edo ez.

5 HIZTUNEN EZAUGARRIEN ARABERAKO DATUAK

5.1 Sexuaren araberako emaitzak

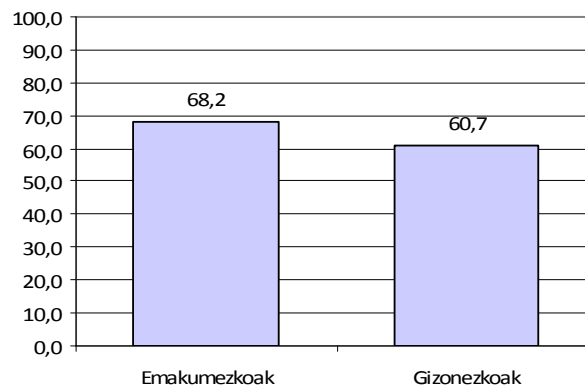
Emakumezkoek gehixeago erabiltzen dute euskara Aramaioko kaleetan (%68,2) gizonezkoek baino (%60,7). Aztertu izan ditugun beste eremu gehienetan baino handiagoa da alde hori Aramaion.

5. TAULA: HIZKUNTZEN KALE-ERABILERA, SEXUAREN ARABERA. ARAMAIO, 2011

	GUZTIAK	Emakumezkoak	Gizonezkoak
Euskaraz	64,4	68,2	60,7
Gaztelaniaz	34,4	30,8	38,0
Beste hizkuntzetan	1,2	1,0	1,4
GUZTIRA	100,0	100,0	100,0
Oinarria (behatutako solaskideak)	(2.063)	(1.028)	(1.035)

Iturria: Soziolinguistika Klusterra, Aramaioko hizkuntza-erabileraren kale-neurketa, 2011.

G. GRAFIKOA: HIZKUNTZEN KALE-ERABILERA, SEXUAREN ARABERA. ARAMAIO, 2011 (EUSKARAZ, %)

Iturria: Soziolinguistika Klusterra, Aramaioko hizkuntza-erabileraren kale-neurketa, 2011.

5.2 Sexuaren araberako bilakaera

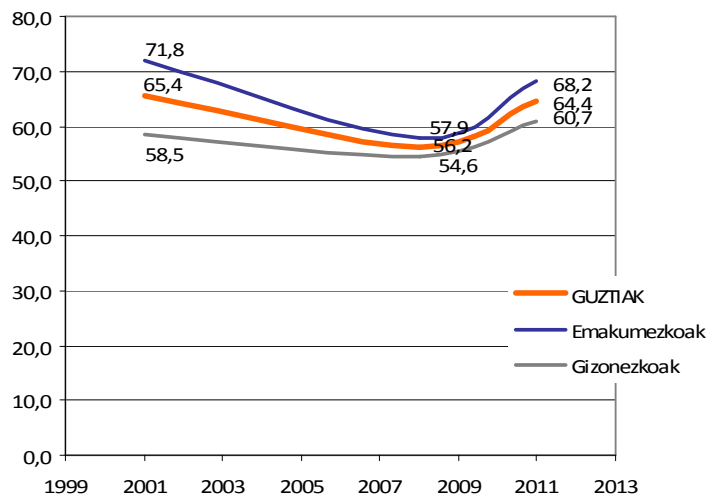
Aramaioko kaleetan emakumezkoei gizezkoen baino euskara gehiago entzutea ez da gauza berri-berria. Errealitate hori bera jaso genuen 2001. urteko eta 2008. urteko neurketetan ere.

6. TAULA: HIZKUNTZEN KALE-ERABILERA, SEXUAREN ARABERA. ARAMAIO, 2001-2011 (EUSKARAZ, %)

	GUZTIAK	Emakumezkoak	Gizezkoak
2001	65,4	71,8	58,5
2008	56,2	57,9	54,6
2011	64,4	68,2	60,7

Iturriak: Udalaren eskariz egindako Aramaioko hizkuntza-erabileraren kale-neurketak. SEIk egin zituen 2001ekoa eta **Soziolinguistika Klusterrak** 2008koa eta 2011koa.

H. GRAFIKOA: HIZKUNTZEN KALE-ERABILERA, SEXUAREN ARABERA. ARAMAIO, 2001-2011 (EUSKARAZ, %)

Iturriak: Udalaren eskariz egindako Aramaioko hizkuntza-erabileraren kale-neurketak. SEIk egin zuen 2001ekoa eta **Soziolinguistika Klusterrak** 2008koa eta 2011koa.

5.3 Adinaren arabera emaitzak

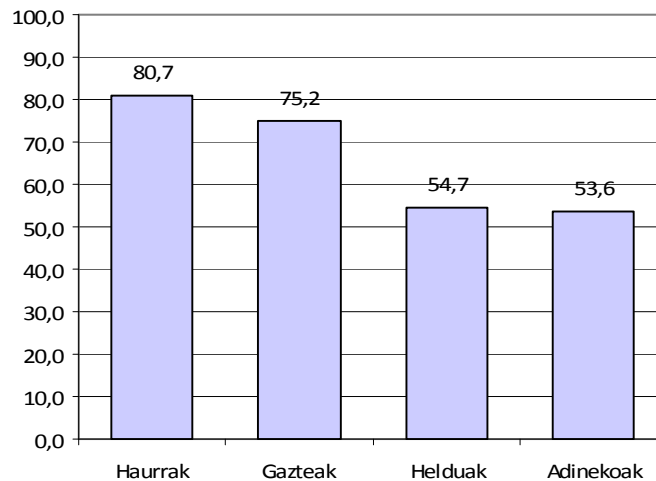
Alde esanguratsuak antzematen dira hizkuntza-portaera adinaren arabera aztertuz gero. Haurrak (2-14 urte) eta gazteak (15-24 urte) dira euskara gehien erabiltzen dutenak, %80,7 eta %75,2, hurrenez hurren, 2011ko neurketako datuen arabera. Helduek (25-64 urte) eta adinekoek (65 urtetik gorakoak), berriz, gutxiago erabiltzen dute euskara: helduen %54,7 entzun ditugu euskarazko elkarrizketetan eta adinekoen %53,6.

7. TAULA: HIZKUNTZEN KALE-ERABILERA, ADINAREN ARABERA. ARAMAIO, 2011

	GUZTIAK	Haurrak	Gazteak	Helduak	Adinekoak
Euskaraz	64,4	80,7	75,2	54,7	53,6
Gaztelaniaz	34,4	18,1	23,9	43,8	46,4
Beste hizkuntzetan	1,2	1,2	0,9	1,6	-
GUZTIRA	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Oinarria (behatutako solaskideak)	(2.063)	(508)	(347)	(960)	(248)

Iturria: Soziolinguistika Klusterra, Aramaioko hizkuntza-erabileraren kale-neurketa, 2011.

I. GRAFIKOA: HIZKUNTZEN KALE-ERABILERA ADINAREN ARABERA. ARAMAIO, 2011 (EUSKARAZ, %)

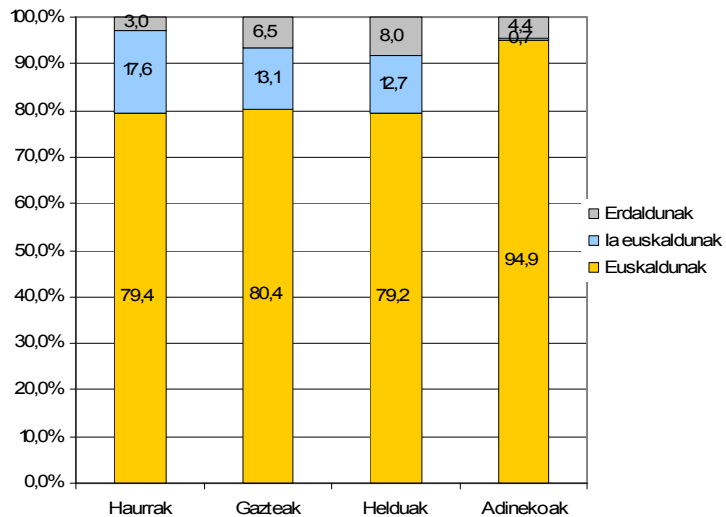

Iturria: Soziolinguistika Klusterra, Aramaioko hizkuntza-erabileraren kale-neurketa, 2011.

Adinaren arabera hizkuntza-portaera hori bat dator, oro har, Euskal Herri osoan gaur egun antzematen denarekin: haurrek erabiltzen dute gehien euskara, ondoren gazteek, gero helduek eta, azkenik, adinekoek. Esan beharrik ez dago, belaunaldi berriak etorkizunaren aitzindari eta aurrerapen

diren heinean, banaketa hau dela egokiena euskara berreskuratzeko. Aramaioko datuak, esan bezala, bat datoz joera orokor horrekin.

J. GRAFIKOA: EUSKARAZKO HIZKUNTZA-GAITASUNA, ADINAREN ARABERA. ARAMAIO, 2006 (%)

Iturria: EUSTAT, Biztanleriaren eta Etxebizitzaren Estatistika, 2006.

Horrek guztiak, jakina, zerikusia du batzuen eta besteen hizkuntza-gaitasunarekin, belaunaldi berriak baitira euskaldunenak Euskal Herriko zonalde gehienetan; ez, ordea, Aramaion. Taula eta grafiko honetan ikus daitekeenez, aldeak daude herritarren hizkuntza-gaitasunean, adinari erreparatuta. EUSTATen datuen arabera, euskaldunak nabarmen gehiago dira Aramaioko adinekoen artean (%94,9), gainerako adin tartekoen artean baino (%80 inguruko ezagutza haur, gazte eta helduen artean).

Horrela, bada, erabilera- eta ezagutza-datuak adin taldeka aztertuta, bada deigarria egin zaigun datu bat: euskara gehien dakiten horiek (adinekoak) dira gutxien erabiltzen dutenak. Aramaioko adinekoek euskaraz dakite ia guztiek (%94,9), baina euren erabilera-tasa %53,6koa izan da, gainerako adin-taldeetakoena baino apalagoa.

Gainerakoan, esan bezala, ez dago alde handirik haur, gazte eta helduen hizkuntza-gaitasunean: hiru kasuetan, %80aren inguruan dabil kopuru hori. Ezagutza maila bertsua izanda, ordea, alde handiak daude erabileran: helduek (%54,7) nabarmen gutxiago erabiltzen dute euskara Aramaioko kaleetan, gazteek (%75,2) eta, batez ere, haurrek baino (%80,7).

8. TAULA: EUSKARAZKO HIZKUNTZA-GAITASUNA, ADINAREN ARABERA. ARAMAIO, 2006

	GUZTIAK	Haurrak	Gazteak	Helduak	Adinekoak
	(kop.)	(kop.)	(kop.)	(kop.)	(kop.)
Euskaldunak	1.222	131	123	690	278
la euskaldunak	162	29	20	111	2
Erdaldunak	98	5	10	70	13
GUZTIAK	1.482	165	153	871	293
	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)
Euskaldunak	82,5	79,4	80,4	79,2	94,9
la euskaldunak	10,9	17,6	13,1	12,7	0,7
Erdaldunak	6,6	3,0	6,5	8,0	4,4
GUZTIAK	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Iturria: EUSTAT, Biztanleriaren eta Etxebizitzien Estatistika, 2006.

5.4 Adinaren araberako erabileraren bilakaera

Adinaren araberako hizkuntza-portaeraren bilakaerari erreparatuz, honako joera hauek antzematen dira adin-tarteetan:

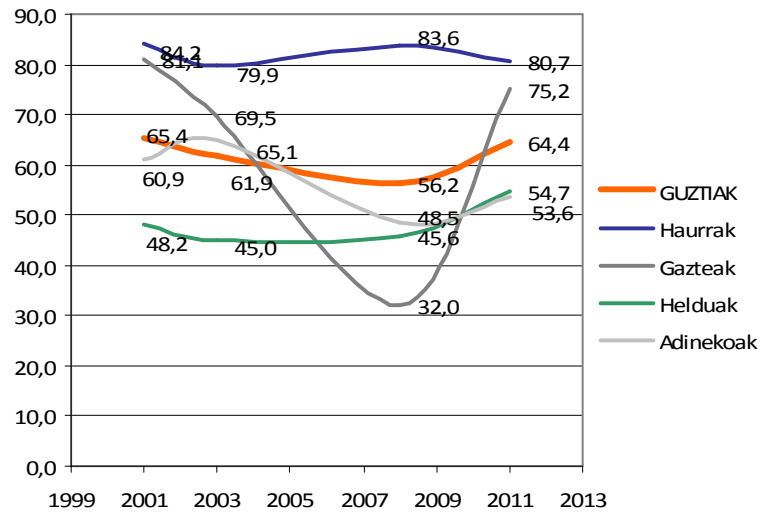
- Hurrek euskararen erabilerari maila bertsuan eutsi diote azken hamar urteotan, gorabehera handirik gabe. Neurketa guztietan, eurek erabili izan dute euskara gehien.
- Gazteen artean, berriz, datuak irakurrita betiere, badirudi 2001-2008 tartean asko jaitsi zela euskararen erabilera, %81,1etik %32,0ra, hain zuzen, eskura ditugun datuen arabera. 2008tik 2011ra, berriz, gora egin du nabarmen: %32,0tik %75,2. 2008koan izan ezik, gainerako neurketa guztietan, gazteen erabilera herriko batez besteko orokorretik dezente gora azaltzen zaigu. 2008ko emaitza horrek, egia esan, seriearen logika hausten du eta, hein handi batean, zoriaren ondorio izan daitekeela uste dugu, 2008ko neurketan 128 gazte besterik ez baitziren izan solaskide neurtzaileek behatutako elkarrizketetan. Orokorrean, hortaz, arestian aipatutakoa iruditzen zaigu dela azpimarratzeko moduko joera: gazteek asko egiten dutela euskaraz Aramaion, helduek eta adinekoek baino dezente gehiago.
- Helduen erabilerak, 2001-2008 tartean nahiko egonkor egon ondoren, gora egin du 2011n. Urte horretan, lehenengo aldiz azken hamarkadan, erdara baino euskara gehiago entzun zen helduen ahotan.
- Adinekoen erabilerak ere apur bat gora egin du 2008. urtetik 2011. urtera (%48,5tik %53,6ra). 2011. urteko erabilera, ordea, ez da iristen 2001. eta 2003. urteetako neurketetan behatutakora (%60,9koa eta %65,1ekoa izan ziren, hurrenez hurren).

9. TAULA: HIZKUNTZEN KALE-ERABILERA, ADINAREN ARABERA. ARAMAIO, 2001-2011
(EUSKARAZ, %)

	GUZTIAK	Haurrak	Gazteak	Helduak	Adinekoak
2001	65,4	84,2	81,1	48,2	60,9
2003	61,9	79,9	69,5	45,0	65,1
2008	56,2	83,6	32,0	45,6	48,5
2011	64,4	80,7	75,2	54,7	53,6

Iturriak: Udalaren eskariz egindako *Aramaioko hizkuntza-erabileraren kale-neurketak*. SEIk egin zituen 2001ekoa eta 2003koa eta *Soziolinguintika Klusterrak* 2008koa eta 2011koa.

K. GRAFIKOA: HIZKUNTZEN KALE-ERABILERA, ADINAREN ARABERA. ARAMAIO, 2001-2011 (EUSKARAZ, %)

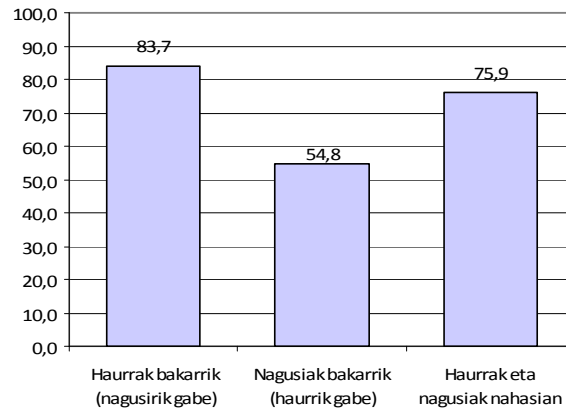

Iturriak: Udalaren eskariz egindako *Aramaioko hizkuntza-erabileraren kale-neurketak*. SEIk egin zituen 2001ekoa eta 2003koa eta *Soziolinguintika Klusterrak* 2008koa eta 2011koa.

5.5 Euskararen erabilera eta haurren presentzia

Nola aldatzen da hizkuntzen erabilera solas-taldea era batekoa edo bestekoa izan? Zehazki, haurrak eta nagusiak (gazte, heldu zein adindu) elkarrekin nahasian aritu edo ez, horrek ba al du eraginik hizkuntza baten edo bestearen aldeko hautuan?

L. GRAFIKOA: HIZKUNTZEN KALE-ERABILERA, SOLAS-TALDEAREN OSAERAREN ARABERA. ARAMAIO, 2011 (EUSKARAZ, %)

Iturria: Soziolinguistika Klusterra, Aramaioko hizkuntza-erabileraren kale-neurketa, 2011.

Datuak ikuspegi horretatik aztertuta, argi geratzen da zein den joera nagusia: hizkuntza portaerak aldatu egiten dira solas-taldearen osakeraren arabera. Zehazki, nagusiek, euren artean (haurrik gabe) ari direnean, gutxiago erabiltzen dute euskara, haurrekin ari direnean baino. Horrela, nagusien arteko kale-elkarrizketen artean %54,8 izan dira euskarazkoak. Haurrekin ari direnean, berriz, %75,9ra igotzen da kopuru hori (%53,0ra, mintzo dena nagusia bera denean).

Haurren kasuan, berriz, ez da alde handirik antzematen, eta maila bertsuan egiten dute euskaraz euren artean ari direnean (%83,7) edo nagusiekin ari

direnean (%75,9), gehienbat nagusiekin ari direnean mintzo dena haur bat denean (%86,1).

10. TAULA: HIZKUNTZEN KALE-ERABILERA, SOLAS-TALDEAREN OSAERAREN ARABERA. ARAMAIO, 2011

	GUZTIAK	Haurrak bakarrik (nagusirik gabe)	Nagusiak bakarrik (haurrik gabe)	Haurrak eta nagusiak nahasian	<i>Nagusia hitz egiten</i>	<i>Haurra hitz egiten</i>
Euskaraz	64,4	83,7	54,8	75,9	53,0	86,1
Gaztelaniaz	34,4	16,3	44,0	22,4	47,0	11,5
Beste hizkuntzetan	1,2	-	1,2	1,7	-	2,4
GUZTIRA	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Oinarria (behatutako solaskideak)	(2.063)	(246)	(1215)	(602)	(185)	(417)

Iturria: Soziolinguistika Klusterra, Aramaioko hizkuntza-erabileraren kale-neurketa, 2011.

Laburtuz, beraz, hurrek maila bertsuan erabiltzen dute euskara nagusiekin edo hurrekin daudenean; nagusiek, berriz, gehiago erabiltzen dute euskara hurrekin daudenean, nagusi artean daudenean baino.

Nagusien artean erdarara jotzeko ohitura duten aramaioar euskaldun horietako gehienek, hortaz, badirudi hurrengo belaunaldiei euskara transmititzearen aldeko kontzientzia dutela. Eta horregatik, nagusien artean daudenean ez bezala, hurrekin euskaraz hitz egiten dute.

6 DATU NAGUSIEN IRAKURKETA (LABURPENA)

Hona hemen 2011. urteko udazkenean, **Aramaioko Udalaren** eskariz, **Soziolinguistika Klusterrak** egindako *Aramaioko hizkuntza-erabileraren kale-neurketa, 2011* ikerketaren ondorio nagusiak:

- Gure behaketaren arabera, %64,4koa izan da euskararen erabilera Aramaioko kaleetan. Elkarrizketen gehienak (ia bi herenak), hortaz, euskaraz izan dira. Gainerakoak gaztelaniaz (%34,4) edo beste hizkuntza batzuetan (%1,2) izan dira.
- Erabilera hori ezagutza mailaren dezente azpitik (%82,5ek dakite euskaraz Aramaion, 2006ko datuen arabera) eta baldintza isotropikotan espero daitekeen erabileraren gainetik (%61,4) dago.
- Euskararen kale-erabilerak gora egin du Aramaion 2008. urtetik 2011. urtera: %56,2koa zen 2008an eta %64,4koa 2011n. Horrela, 2003 eta 2008 urteetako neurketetako beherakada gainditu, eta ia 2001eko maila berean dago euskararen erabilera 10 urte geroago Aramaion.
- Euskararen ezagutzak, poliki bada ere, beherazko joera izan du 1986. urtetik 2006. urtea bitartean. 2001eko eta 2008ko neurketen artean euskararen erabilera jaitsi izana, hein batean, horri zor zaio. 2011ko ezagutzari buruzko datuak argitaratzen direnean informazio gehiago izango dugu 2011ko erabilera baloratzeko.

- Aramaioko kaleetan emakumezkoek euskara apur bat gehiago egiten dute gizonezkoek baino. Joera hori, gainera, ez da berri-berria.
- Haurrak (2-14 urte) eta gazteak (15-24 urte) dira euskara gehien erabiltzen dutenak, %80,7 eta %75,2, hurrenez hurren, 2011ko neurketako datuen arabera. Helduek (25-64 urte) eta adinekoek (65 urtetik gorakoak), berriz, gutxiago erabiltzen dute euskara: helduen %54,7 entzun ditugu euskarazko elkarrizketetan, eta adinekoen %53,6.
- Datu horiek ezagutza-datuekin alderatuta, deigarria egiten da, proportzionalki, adinekoen erabilera urria: ia guztiek dakite euskaraz, baina euren elkarrizketen ia erdiak ez dira euskaraz.
- 2011ko neurketaren arabera, haurrek maila bertsuan erabiltzen dute euskara nagusiekin edo hurrekin bakarrik daudenean; nagusiek, berriz, gehiago erabiltzen dute euskara hurrekin daudenean, nagusi artean soilik daudenean baino.